

חיים בלתי נסבלים

השפעות הבריאותיות והתוצאות של הנהלים הישראליים לפינוי בכוח של תושבי מסאפר יטא

أطباء بلا حدود

מרץ 2023
WWW.MSF.ORG

על אודות רופאים ללא גבולות:

ארגון הומניטרי רפואי בינלאומי ובלתי תלוי, MSF מתורגם לרופאים ללא גבולות. אנו מספקים סיוע רפואי לאנשים שנפגעו מסכסוכים, מגיפות, אסונות או הדרה משירותי בריאות. הצוותים שלנו מורכבים מעשרות אלפי אנשי מקצוע בתחום הבריאות, צוות לוגיסטי ואדמיניסטרטיבי - המחוברים יחד על ידי האמנה שלנו. פעולותינו מונחות על ידי אתיקה רפואית ועקרונות של חוסר משוא פנים, עצמאות וניטרליות. אנחנו ארגון ללא מטרת רווח, בניהול עצמי, מבוסס חברים.

MSF נוסדה ב-1971 בפרויז על ידי קבוצת עיתונאים ורופאים. כיום, אנחנו תנועה עולמית של כמעט 63,000 אנשים.

ארגון רופאים ללא גבולות בשטחים הפלסטיניים הכבושים:

MSF פועל בשטחים הפלסטיניים הכבושים מאז 1989. הארגון הרפואי וההומניטרי הבינלאומי מספק סיוע רפואי ופסיכו-סוציאלי כדי להקל את הגישה של הפלסטינים החיים תחת כיבוש ומצור מתמשך, לקבלת שירותי בריאות. בגדה המערבית מפעיל MSF פרויקטים של בריאות הנפש המשרתים את התושבים בשכם, חברון, טובאס וקלקיליה. כמו כן, הארגון מספק שירותי בריאות בסיסיים לנשים וילדים באזור H2 בחברון.

תוכן העניינים

09 הקשר

08 מסגרת ומתודולוגיה של הדוח

06 תקציר מנהלים

14 החיים תחת פחד מתמשך, הסבל היומיומי של תושבי מסאפר יטא

22 הסבל היומיומי מטיל עומס עצום על בריאותם הנפשית של התושבים

18 היעדר טיפול רפואי גורם להגדלת סכנת הפגיעה בבריאות

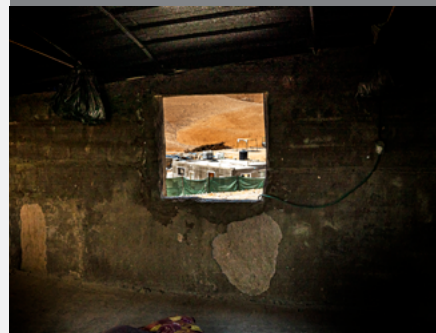
15 קשיים בגישה לקבלת טיפול רפואי לאור ריבוי מחסומים

26 דרישות והמלצות

25 מסקנות

מחמוד, תושב אל-מרקז, מסאפר יטא. ביתו נהרס במאי 2022.
זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/MSF

הרשויות הישראליות הפעילו לחץ עצום על תושבי מסאפר יטא לעזוב את האזור, וזה שעלול לגרום לכפייה בהעברתם - דבר שאסור על פי המשפט הבינלאומי ההומניטרי. בנוסף להריסת בתי אזרחים, הרשויות גם הציבו מחסומים, החרימו רכבים של תושבים, הטילו עוצר והטילו הגבלות נוספות על התנועה.

מאז מאי 2022, הרשויות החמירו את הצעדים הללו, לאחר שבית המשפט העליון הישראלי הוציא פסק דין להסרת כל ההגבלות החוקיות המונעות את העקירה הכפויה של פלסטינים ממסאפר יטא, כדי לפנות את השטח לבניית אזור צבאי. לכך הייתה השפעה משמעותית על חופש התנועה, בריאות הנפש והגישה לקבלת שירותים בסיסיים, לרבות טיפול רפואי לתושבים. ארגון רופאים ללא גבולות מספק שירותי טיפול רפואי באמצעות מרפאות נידות לתושבי מסאפר יטא מאז 2021, כמו כן, הארגון מספק שירותים לבריאות הנפש בחברון מאז 1996. הארגון היה עד על הסביבה של השנאה והכפייה והנזק הגדול שנגרם לבריאותם הנפשית והגופנית של תושבי מסאפר יטא.

לאור הגבלת התנועה, חולים שמקבלים טיפול רפואי מ-MSF מכפרים סמוכים, התקשו לקבל את הטיפול הרפואי בעקבות הקשיים שלהם להגיע לכפר שבו מעניק הארגון את שירותיו, כך שהם נושאים תעודות זהות שמראות שהם לא מתושבי הכפר שאליו מנסים להגיע.

כדי לשמור על זמינות שירותי המרפאה, הארגון נאלץ להתאים את עצמו על ידי שינוי התוכנית והמיקום של המרפאות הניידות לעיתים קרובות. אך, שינויים אי סדירים כאלה, מטילים יותר קשיים בגישה לקבלת טיפול רפואי. בנוסף, תושבים רבים אמרו ל-MSF כי השינוי בגישה לטיפול רפואי במסאפר יטא, אילץ אנשים שנמצאים בקבוצות סיכון גבוה לבעיות רפואיות, כגון: נשים הרות בשליש האחרון של ההיריון, קשישים וחולים שסובלים ממחלות קשות, לעזוב את בתיהם ומשפחותיהם כדי לעבור ליטא על מנת שיוכלו לקבל טיפול רפואי.

כמו כן, תושבים המתמודדים עם קשיים בגישה לקבלת טיפול רפואי, נאלצים לשנות את התנהגותם גם בחיפוש אחר סיוע רפואי וגם לשנות את תזונתם עקב מצוקה כלכלית. בנוסף, הם מתמודדים עם קשיים בגישה למי שתייה, כל הגורמים האלה משפיעים לרעה על הבריאות הגופנית.

יתר על כן, אלימות פוליטית, בעיקר גירוש, גורמות בתים ופלישות לבתים, גורמת לסבל מיותר ולפחד מתמיד ופוגעות בבריאות הנפשית של התושבים וביכולתם לחיות חיים בכבוד. בין 2021 ל-2022, ארגון MSF רשם עלייה משמעותית במספר תושבי מסאפר יטא המבקשים תמיכה וסיוע בתחום בריאות הנפש, וזה בא בעקבות הסבל מפלישות לבתים והריסות של בתים ורכוש אחר. לאחר אירועים אלו, יותר ממחצית מהחולים בשנת 2022 דיווחו על תסמינים פסיכוסומטיים, כאשר רבע הראו הפרעת דחק פוסט טראומטית, ושני שלישי סבלו מתסמינים של דיכאון.

הצטברות של אמצעי דיכוי ואלימות פוליטית, הופכות את החיים לבלתי נסבלים בהדרגה במסאפר יטא, ויוצרות סביבה של כפייה שמשאירה את התושבים בסיכון של פינוי בכוח דבר שעלול להפוך לגירוש בכפייה.

ארגון MSF מגנה את מדיניות ישראל, וקורא לרשויות הישראליות להפסיק לאלתר את תוכניות הגירוש ולהפסיק את הצעדים המגבילים המונעים את הגישה של פלסטינים במסאפר יטא מקבלת שירותים בסיסיים - כולל שירותי בריאות. MSF גם קורא לקהילה הבינלאומית לנקוט בכל האמצעים הנדרשים כדי להגן על תושבי מסאפר יטא ולהבטיח את כבוד זכויות האדם.

מסאפר יטא. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

זכויות יוצרים אלפרדו קאליז/אלפיאז סימאנה

מסגרת ומתודולוגיה של הדוח

משנת 2021 ממשיך ארגון MSF לספק שירותים רפואיים לתושבי מסאפר יטא שבדרום הר חברון בגדה המערבית באמצעות מרפאות ניידות, ומספק טיפול נפשי בחברון מאז 1996. הודות לעבודתנו הנאמנה לקהילה, הצלחנו להבליט את ההשפעה של ההליכים הישראליים הנוקשים, שהתעצמו בשנת 2022, והשפעתם על כל היבטי חיי היומיום של תושבי מסאפר יטא.

דו"ח זה מבליט כי הכיבוש המתמשך, ובמיוחד הצעדים וההליכים שנראים כמכוונים כדי לגרום לתושבי מסאפר יטא לעזוב את בתיהם ואדמותיהם, השפיעו על חופש התנועה של התושבים, על בריאותם הגופנית והנפשית ועל יכולתם לקבל את השירותים הכי בסיסיים.

הנתונים האיכותיים והכמותיים שנאספו בין מאי 2021 לדצמבר 2022 שימשו להפקת דוח זה, כולל:

- ראיונות פרטניים ודיונים בקבוצת מיקוד עם תושבי הכפרים במסאפר יטא (אום קוסא, אום אל-ח'יר, אל-מג'אז, אל-מרכז, ג'נבא, שעב אל-בוטם, ספייה אל-פאוקא, בנוסף לאנשים אחרים באזור).
- ראיונות עם אנשי הצוות הרפואי והלא רפואי של רופאים ללא גבולות בחברון.
- ראיון עם ארגון הסהר האדום הפלסטיני.
- רשומות נתוני הבריאות ונתוני בריאות הנפש של MSF תחת שם בדוי.
- הערכות ודוחות של MSF על חסמי הגישה לקבלת שירותי בריאות במסאפר יטא בגדה המערבית.
- תגובת MSF לדיווחי תקריות.

ג'מלה, תושבת התקהלות ח'רבת אל-פחית, מספר יטא. ביתה נהרס 3 פעמים ב-2022. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

החיים של הפלסטינים תחת הכיבוש מעולם לא היו קלים, אפילו המצב הנוראי ביותר עלול להחמיר. בשנת 2022, MSF היה עד באופן ישיר להשפעה של סביבה עוינת יותר על הביטחון והבריאות של פלסטינים תושבי הגדה המערבית. לפי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, שנת 2022 הייתה השנה הקטלנית ביותר עבור פלסטינים בגדה המערבית מאז שהאו"ם החל לרשום באופן קבוע את מקרי המוות. בשנת 2022 לבדה הרגו הכוחות הישראליים 152 פלסטינים - מתוכם 35 ילדים - בגדה המערבית. לעומת זאת, באותה שנה נהרגו 21 ישראלים - מתוכם ילד אחד - על ידי פלסטינים, לפי אותו מקור¹.

גל האלימות כלל שימוש מופרז באלימות מצד חיילים ישראלים, ועלייה בהתקפות של קהילות מתנחלים נגד פלסטינים². בשנת 2022, משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים רשם 9,873 פגיעה של פלסטינים על ידי הכוחות הישראליים ו-621 התקפות של מתנחלים, בגדה המערבית בלבד³. בין סימני הסביבה הקשה בה חיים התושבים, ניתן למנות את הגידול בהריסות הבתים, שכן 697 פלסטינים נעקרו בכפייה כתוצאה מהריסות

1 West Bank Protection Consortium. Israel's Use of Live Ammunition in the West Bank: A Visual Guide. November 2022. [WBPC. Visual Guide. Use of live ammunition. Nov 2022.pdf - Google Drive](#); OHCHR. (2022, December 15). Israel: UN experts condemn record year of Israeli violence in the occupied West Bank [Press release]. [Israel: UN experts condemn record year of Israeli violence in the occupied West Bank | OHCHR](#)

2 West Bank Protection Consortium. Israel's Use of Live Ammunition in the West Bank: A Visual Guide. November 2022. [WBPC. Visual Guide. Use of live ammunition. Nov 2022.pdf - Google Drive](#); OHCHR. (2022, December 15). Israel: UN experts condemn record year of Israeli violence in the occupied West Bank [Press release]. [Israel: UN experts condemn record year of Israeli violence in the occupied West Bank | OHCHR](#)

3 OCHA Protection of Civilians Report, 20 December 2022 – 9 January 2023 [Protection of Civilians Report | 20 December 2022 – 9 January 2023 | United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian territory \(ochaopt.org\)](#)

בתים בגדה המערבית בשנת 2022, והוצאו 1,584 צווי הריסה רק בחברון⁴, והחלק הגדול היה במסאפר יטא בדרום הגדה המערבית, יותר מ-1,000 מתושביה עלולים למצוא את עצמם תחת סכנת גירוש מבתיהם, שעלול להסתכם בכפיית ההעברה.

מחמוד, תושב אל-מרקז, מספר יטא. ביתו נהרס במאי 2022. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

התפשטות האלימות מובילה לעלייה בצורך בטיפול רפואי, אך הגישה והאספקה של שירותי בריאות הופכים לקשים יותר ומסוכנים יותר. רק בחודש אוקטובר 2022, ארגון הבריאות העולמי רשם 43 תקיפות נגד ספקי שירותי בריאות בגדה המערבית, ו-29 חסימות למתן שירותי בריאות (כולל חסימת גישה ל-28 אמבולנסים), ו- מעצרים או עיכובים לחקירה ל-12 עובדי בריאות. ועוד 18 מקרים של תקיפה פיזית נגד אנשי הצוות הבריאותי ואמבולנסים ומכוני בריאות⁵. מקרים של אלימות והפרעות בעבודה מהווים איום על יכולתם של ספקי השירות הרפואי להעניק שירותי בריאות לאוכלוסייה הנזקקת, דבר המובטח על ידי חוק זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטרי.

למרות הסטטיסטיקה המדאיגה של אלימות גופנית, אך היא לא משקפת את תחושת חוסר הביטחון וההשפלה עליה מדווחים פלסטינים רבים במסאפר יטא על בסיס יומיומי.

4 [\(cwrc.ps\) - هيئة مقاومة الجدار والاستيطان](#).

5 [WHO Monthly report on health access, October 2022. Oct_2022_Monthly.pdf \(who.int\)](#)

מסאפר יטא - אזור שהוגדר על ידי ישראל כ"שטח ירי"

מסגרת התייחסות משפטית

"אם אאבד את
אדמתי, אאבד את
חיי. יום אחד יכריחו
אותנו לעזוב כי לא
ישאר לנו כלום"

לילא*

חושבת לנבה במסאפר יטא

מסאפר יטא. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

מסאפר יטא הוא אזור מדברי בדרום הגדה המערבית, המאוכלס ב-1,144 פלסטינים, מתוכם 569 ילדים, שמפוזרים בין 12 כפרים. חייהם השתנו בצורה דרסטית בשנות ה-80, כאשר הרשויות הישראליות הכריזו על הקרקע שעליה נבנו בתיהם כ"שטח צבאי סגור" (כלומר "אזור ירי מס' 918"). החלטה חד-צדדית זו הביאה לכך-שאלפי פלסטינים נחשבים כתושבים שגרים באופן "בלתי חוקי" החיים בשטח ירי ועומדים בפני פינוי מידי בכוח.

על פי הסכם אוסלו וההסכמים שבאו בעקבותיו, מסאפר יטא הפך בשנות התשעים לחלק מ"שטח C" בגדה המערבית, ולמרות שהסכם זה היה צריך להסתיים ב-1999, הוא לא הגיע לסופו. כתוצאה מכך, האזור נותר בשליטה אזרחית וצבאית ישראלית⁶. תיאורטית, פלסטינים יכולים לבנות בשטח C לאחר קבלת היתר מיוחד "מהמנהל האזרחי" הישראלי. עם זאת, במציאות, 98% מהבקשות להיתר⁷ נדחות, דבר זה הופך את האפשרות של פלסטינים לבנות במסאפר יטא כמעט לבלתי אפשרי "מבחינה חוקית", מה שהופך אותם לפגיעים על ידי הריסות בתים.

ב-1999 גורשו 700 פלסטינים מבתיהם באזור "שטח הירי", וכמה חודשים לאחר מכן, בית המשפט העליון הוציא צו מניעה זמני שעצר באופן זמני את איום הפינוי ואיפשר לפלסטינים שגורשו לשוב לבתיהם. אולם החלטה זו לא הייתה סופית, מה שהעמיד את תושבי מסאפר יטא בסיכון מידי של פינוי, הריסה ופינוי בכוח במשך למעלה מעשור.

ב-4 במאי 2022 קבע בית המשפט העליון בישראל כי אין "מניעות משפטיות" לפינוי, ובכך הסתיים המאבק המשפטי שנמשך שני עשורים. הקהילה הבינלאומית מתחה ביקורת רחבה על החלטה זו, כהפרה של התחייבויותיה של ישראל על פי דיני זכויות האדם הבינלאומיים והמשפט ההומניטרי הבינלאומי. כתוצאה מהחלטה זו, 211

6 Diakonia: International Humanitarian Law Centre 'The Israeli Supreme Court Decision Permitting Eviction of Palestinian Communities in Masafer Yatta' (13 May 2022), Available [here](#)

7 (Dis)Approvals for Palestinians in Area C – 2009-2020 (Peace Now, 31 January 2021). (Dis)Approvals for Palestinians in Area C - 2009-2020 - Peace Now.

משפחות פלסטיניות (1,144 נפשות) עומדות בפני סיכון מידי של פינוי בכפייה, עקירה שרירותית והעברה בכוח⁸. כמו כן, לאחר החלטת בית המשפט המדיניות הישראלית האגרסיבית במסאפר יטא גברה באופן משמעותי.

**“גרתי בחלאווה במשך
כל חיי, אבל שמונת
החודשים האחרונים
היו הגרועים ביותר
שחוויתי אי פעם”**

וליד*,

תושב אזור חלאווה במסאפר יטא

ספא, תושבת אל-מרקז, מסאפר יטא. ביתה נהרס במאי 2022.
זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

ניתן לומר כי הסיכון לעקירה מהווה הפרה של המשפט ההומניטרי הבינלאומי, שעל ישראל לכבדו כמעצמה כובשת. המשפט ההומניטרי הבינלאומי אוסר במפורש על “העברה אינדיבידואלית או המונית בכפייה” של האנשים לשטח כבוש, אלא במקרים חריגים⁹. כפי שמסביר משרד האו”ם לתיאום עניינים הומניטריים, “פינוי בכפייה כתוצאה מעקירה, יכול להסתכם בהעברה כפויה, המהווה הפרה חמורה של אמנת ג’נבה הרביעית, ולפיכך זה נחשב לפשע מלחמה”¹⁰. בית הדין הפלילי הבינלאומי רואה גם העברה בכפייה כפשע מלחמה ועלול להסתכם בפשע נגד האנושות אם היא תתבצע כחלק מהתקפה שיטתית ונרחבת על האוכלוסייה האזרחית¹¹.

פינויים בכוח עלולים להסתכם בהפרה בוטה של זכויות האדם, במיוחד הזכות לדיור הולם והזכות להבטיח אי גיעה בפרטיות, בבית ובמשפחה¹². החלטתו של בית משפט מקומי “להחתיים את אישורו” לפינוי בכפייה, אינה הופכת פינוי זה לחוקי אם הוא מפר את התחייבויותיה של המדינה על פי חוק זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטרי הבינלאומי¹³. לבסוף, פינויים הנובעים מגירוש בכפייה סותרים מסגרות החוקים הלא מחייבים כגון עקרונות האו”ם המנחים בנוגע לגירוש פנימי, הקובעים כי:

8 ‘Fact sheet: Masafer Yatta communities at risk of forcible transfer’ (UN OCHA, 6 July 2022) available [here](#)

9 אמנת ג’נבה הרביעית אוסרת על העברה בכפייה של אוכלוסייה אזרחית משטח כבוש, למעט מקרים של פינוי תחת מערכת מוגדרת של נסיבות. פינוי עשוי להתבצע על מנת לשמור על ביטחון האוכלוסייה האזרחית או “מסיבות צבאיות הכרחיות”. אבל הפינוי הזה חייב להיות זמני. חוקרים משפטיים ציינו כי תפיסת קרקע לאימונים צבאיים, במיוחד כאשר קרקע אחר זמין, לא צפויה לעמוד בסף של סיבות צבאיות הכרחיות כפי שנקבעו ב-IH.

10 ‘Fact sheet: Masafer Yatta communities at risk of forcible transfer’ (UN OCHA, 6 July 2022), p3.

11 Rome Statute of the International Criminal Court (1998), Article 7(1)(d) and Article 8(2)(b)(viii)

12 International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), article 11; International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), article, 12.

13 UN Office of the High Commissioner of Human Rights (OHCHR) ‘Factsheet No 25: Forced Evictions’ (United Nations, 2014), p5. Available [here](#)

”כל אדם זכאי להגנה מפני גירוש שרירותי מביתו או ממקום מגוריו”¹⁴

החלטת בית המשפט העליון בישראל במאי 2022, הובילה לעלייה חדה בצעדים העוינים שהפעילו הרשויות הישראליות במסאפר יטא, במטרה להפעיל לחץ עצום על תושבי מסאפר יטא לעזוב את בתיהם. אמצעים אלו כללו בתוכם:

הריסת בתים ובתי ספר

הוצאת צווי הריסה

הקמת מחסומים

החרמת רכבים של תושבים

תרגילים צבאיים

פריצה לבתים בלילות

הטלת עוצר והגבלות תנועה אחרות, והפיכת חייהם של התושבים לבלתי נסבלים.

14 United Nations, 'Guiding Principles on Internal Displacement', Principle 6, Article 1. Available [here](#)

החיים בפחד מתמיד, הסבל היומיומי של תושבי מסאפר יטא

"אני מפחדת, פחד עצום. האם יש מילה יותר חזקה שיכולה לתאר את ההרגשה שלי?"

אמל*,

תושבת ג'נבא במסאפר יטא

שרה, תושבת אום קוסא במסאפר יטא, ביתה נהרס במאי 2022.
זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/MSF

קהילות מסאפר יטא חיות תחת איום מתמשך של הריסות בתים וסכנת גירוש, והזינוק בהגבלות התנועה. קהילת הרועים, מתמודדת עם אתגרים הולכים וגדלים בהאכלת עדריהם עקב הצטמקות שטחי המרעה כתוצאה מהגבלות הכיבוש הישראלי, התקפות מתנחלים על הרועים ומחירי התבואה הגבוהים. הגבלות תנועה הדוקות משפיעות לרעה על הגישה למזון, ומאלצות משפחות לצבור חובות כדי לכסות את המחסור. הפסיקה האחרונה של בית המשפט וההתפתחויות הפוליטיות, הפכו את האיום בגירוש המוני - שעלול להסתכם בהעברה בכפייה - ליותר קרוב. בכפרים מסוימים, הוצאו צווי הריסה עבור כל הבתים, וכאשר ההריסות הללו מתרחשות, זה בא בזמן בלתי צפוי. ואז אנשים עוברים לגור באוהלים, אבל אפילו האוהלים הם לא מהססים להרוס.

למא*, תושבת ג'נבא במסאפר יטא, אמרה: "אנחנו כאילו חיים בכלא, אפילו המשפחות שלנו לא יכולות לבקר אותנו".

תושבי מספר יטא מדווחים כי הם חיים בפחד מתמיד, וחוששים כאשר נעשה שימוש בפצצות, ויריית כדורים חיים וטנקים בתרגילים צבאיים סמוך לכפר. כמו כן, הם מפחדים כאשר מתנחלים מגיעים לכפריהם ותוקפים את ילדיהם כאשר הולכים לבית הספר, או בלילה כאשר הם שומעים קולות של חיילים ורואים את תנועותיהם ואת האורות הבוהקים בין הבתים. חרדה מהעתיד ואובדן תקווה משאירים אותם ערים בלילה. הורים הביעו חוסר אונים ואמרו שאינם יכולים להגן על ילדיהם מפני אלימות, ונזכרים בזמנים שבהם חיילים העירו את ילדיהם בלילה באמצעות כלבים אכזריים בחדרי השינה שלהם, או כאשר ילדים חזרו מבית הספר ומצאו את ביתם כבר הרוס. לפי התבטאותם, תושבי מסאפר יטא מרגישים חלשים ומושפלים כי ישנו גורם אחר (הצבא הישראלי) שמחליט אם לאפשר להם להיכנס לכפרם או למנוע מהם. כל הגורמים הללו גורמים להפחתת נגישותם של התושבים לקבלת טיפול רפואי ומובילים להידרדרות הבריאות הגופנית והנפשית שלהם.

אמל*, תושבת ג'נבא במסאפר יטא, אמרה: "הקשיים מתחילים בזמן שמחשיך ואני מקבלת עור ברווז. לפני יומיים הצבא הישראלי הגיע אלינו, והבת שלי צרחה, בעוד שהבן שלי בן ה-5 שנים, העמיד פנים שהוא עדיין יושן. למחרת הוא אמר לי: לא האמנתי כמה החיילים היו קרובים לראש שלי".

1. ריבוי מחסומים מקשה על התושבים בהגעה לקבלת סיוע רפואי

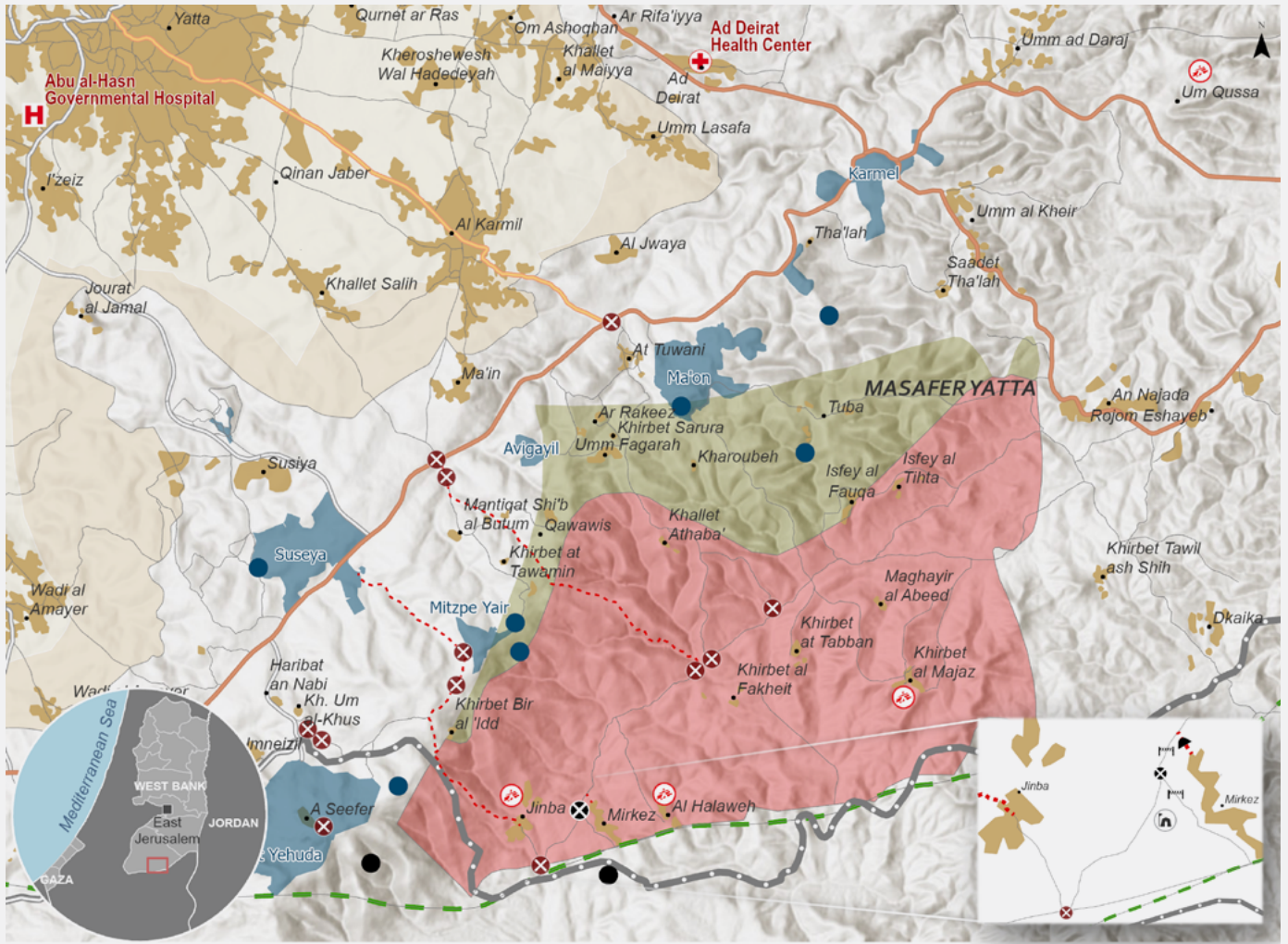
הגישה לשירותי בריאות מעולם לא הייתה קלה במסאפר יטא, מכיוון שזהו אזור מדברי מבודד והכפרים שלו מחוברים זה לזה ברחובות לא סלולים. השירותים הניתנים בכלל, ובפרט השירותים הרפואיים, הם מוגבלים. משרד הבריאות הפלסטיני מספק שירותי בריאות בסיסיים במספר כפרים במסאפר יטא, אך שירותים אלו הינם לסירוגין, ונפסקים לפעמים ואינם זמינים בתוך "שטח הירי". כמו כן, החולים מתבקשים לשלם עבור שירותים אלה, ותרופות לא מסופקות עבורם. כל מרפאות הבריאות במסאפר יטא עומדות בפני סכנת צווי הריסה, ורכבי משרד הבריאות הוחרמו תוך כדי ניידות ב"שטח הירי".

בנוסף לכך, קיצוצים במימון ומגיפת הקורונה הביאו לסיום הטיפול הרפואי שניתן על ידי המוסדות המקומיים ב"אזור הירי", מה שגרם ל-MSF להתחיל לספק שירותים רפואיים באמצעות מרפאה ניידת בפברואר 2021. התושבים בדרך כלל מסתמכים על קרובי משפחתם כדי להסיע אותם לבית החולים, מכיוון שהזמנת אמבולנס מבית החולים ב-יטא (בית החולים המשני הקרוב) היא יקרה וגוזלת זמן רב, וכתוצאה מכך, הגישה לטיפול רפואי נותרה כפופה להגבלות תנועה, דבר שמגביר את חוסר הוודאות שחולים נזקקים יקבלו את הטיפול הרפואי בזמן המתאים.

זינה*, תושבת ג'נבא במסאפר יטא, אמרה: "לפני שלושה שבועות חיכינו שעתיים במחסום בגשם זלעפות עם תינוק רך שעתה שנולד".

כאשר התושבים מתניידים הם צריכים להתמודד עם מחסומים חמושים סגורים בשערים, ודיונות עפר חוסמות את הכבישים, הסיכון להחרמת הרכבים שלהם והחשיפה לאלימות והטרדות גבוהה. בנוסף, החיילים מעקבים את גישת קרובי המשפחות שמנסים להסיע את המטופלים למסאפר יטא, משום שאין להם תעודות זהות המעידות על מגוריהם באותם כפרים. חולי MSF מכפרים סמוכים נמנעים מהכניסה לכפר שבו הארגון מספק את שירותיו, בעקבות זה שאין להם תעודות זהות שמראות שהם תושבי אותו כפר אליו מנסים להגיע. גורמים אלה מציבים יותר אי ודאות וסכנה במסעם של התושבים לגשת לכלל השירותים, כולל שירותים רפואיים, והופכים אותם ליקרים יותר, ארוכים יותר ולעיתים עלולים להפוך לבלתי אפשריים. זה מהווה בעיה רצינית במיוחד במצבי חירום רפואיים.

תושבי מסאפר יטא בדרך כלל נוסעים ליטא כדי לקבל טיפול רפואי, וזה כולל טיפול רפואי במצבי חירום. מגבלות התנועה הנוקשים שמטיל הצבא הישראלי על תושבי האזור, מעמידות את האפשרות של קבלת טיפולים אלה בספק, והופכות אותם ליקרים יותר וגוזלות זמן רב, הן משפילות ומסוכנות במקרה הטוב, והופכות את העניין לבלתי זמין במקרה הרע. כאשר MSF העריך את גישת התושבים לטיפול רפואי בקיץ 2022, המגבלה המוזכרת ביותר בגישה לטיפול היתה "הסיכון לאלימות", אפילו במצבי חירום רפואיים.

⊗ Mobile Clinic	⊗ Permanent Checkpoint	⋯ Green line	■ Palestinian Communities
H Hospital	⊗ Occasional Checkpoint	— Barrier	■ Israeli Settlement
⊕ Clinic	⊗ Gate	⋯ Road blocked / inaccessible	■ Oslo Area (A)
● Military base	⊗ Military container	— Road to Yatta Hospital	■ Oslo Area (B)
▲ Earth mound	● Israeli shepherding outpost	— Unpaved roads	■ Fire Zone 918 - active
		— Primary road	■ Fire Zone 918 - inactive
		— Secondary road	

DATA SOURCES:
 Health Facilities: MSF
 Roads blocked/inaccessible: MSF
 Permanent Checkpoint: MSF
 Temporal Checkpoint: B'Tselem
 Green Line, Barrier: OCHA
 Roads: OpenStreetMap
 Populated places: OCHA
 Admin divisions: OCHA

מפה זו מציגה את המכשולים שמקשים על תושבי מסאפר יטא להגיע למרכזי הבריאות, לרבות מחסומים ושערים צבאיים קבועים וזמניים.

זוג מבוגר, מתאר את המגבלות של הגישה לקבלת טיפול רפואי בקיץ 2022:

סנאא*: "חליתי במחלת הרפס זוסטר וסבלתי מכאבים חדים שהרגשתי עמוק בפנים. ואז התקשרתי לבן שלי שיבוא להסיע אותי במכוניתו לבית החולים, אבל החיילים הישראלים עצרו אותו ליד אל-תוואני. זה קרה בשעה 16:00, ועיכבו אותו שם במשך שלוש שעות למרות שמכוניתו הייתה רשומה. לאחר מכן, הוא הגיע לביתנו אבל בליווי שני כלי רכב צבאיים".

אחמד*: "נשאתי את אשתי לכביש כשראיתי אורות של מכונית, ואז החיילים עצרו אותי תחת איום הנשק. אחר כך שאלו אותי: 'מה קורה?' בשפה העברית - ואמרתי להם שאשתי חולה ואז הרשו לה לנסוע במכונית של הבן שלנו".

סנאא ובנה נלקחו למחנה הצבאי במחסום, אך לא הותר לבעלה לבוא. במחסום הצבאי כיסו את עיניו של הבן, ולאחר מכן הסירו את הכיסוי מעיניו והותר לו להיות עם אמו החולה.

סנאא*: "היתה רופא צבאית שבדקה אותי וראתה שאני עייפה ולא מרגישה טוב. אז אמרו שייקחו אותי לבית חולים סורוקה (בית חולים ישראלי), ואמרו שהולכים להחרים את המכונית של הבן שלי. ולכן הם יקחו את הבן שלי ויורידו אותו באזור קרוב למסאפר יטא, והאירוע הזה השפיע מאוד עליו".

בני הזוג דיווחו כי לבסוף אפשרו להם לקחת את המכונית וללכת, והשעה הייתה אחת אחרי חצות כשהם הגיעו לבית החולים ביטא. סנאא נאלצה לשהות ביטא חודש אחד כדי שתישאר קרובה לבית החולים, והיא הייתה רחוקה מבעלה לאורך כל התקופה הזו, כי הוא נאלץ להישאר עם המקנה בכפרם.

שיבוש עבודת הצוות הרפואי וכלי הרכב ותקיפתם הופכים לשכיחים יותר. ביולי 2021 הוחרמה המרפאה הניידת שממנה ארגון רופאים ללא גבולות מספק ייעוץ רפואי ב"אום קוסה", למרות שישנו לוגו של הארגון המזהה אותו בבירור.

ומה שמעורר דאגה גדולה, זה שחיילים ומתנחלים ישראלים חסמו או עיכבו את הגעת אמבולנסים של הסהר הפלסטיני האדום, כשהם נענו למצבי חירום במסאפר יטא. בספטמבר 2022, כאשר נענו למצב חירום רפואי באל-תוואני (במסאפר יטא), המתנחלים תקפו שני פרמדיקים ואמבולנס של הסהר האדום הפלסטיני, ומה שיותר גרוע - הכוחות הישראליים עצרו את החולה הפלסטיני.

אחד מצוות הסהר האדום הפלסטיני שהתראיין אצלנו ציין כי "כוחות הכיבוש הישראלי עיכבו את הפצוע, שצוותינו ניסו להעניק לו טיפול, במשך כשעתיים בתוך אמבולנס הסהר האדום הפלסטיני, עד שנעצר והועבר לאמבולנס הצבאי".

ביום אחד המתנחלים תקפו אמבולנס וניקבו את הגלגלים שלו. מאז תקיפה זו - בנוסף להתקפות החוזרות נגד צוותי הסהר האדום וכלי הרכב ברחבי הגדה המערבית - גברו החששות של צוות האמבולנסים של הסהר האדום הפלסטיני, ופחדו להיכנס למסאפר יטא כדי לספק טיפול רפואי.

אחד מצוות הסהר האדום הפלסטיני שהתראיין אמר: "ניתן לזהות בבירור את צוות הסהר האדום הפלסטיני ואת האמבולנס שלו, אבל זה לא משנה, מכיוון שהצוות מרגיש שהוא מאויים ולא מקבל שום הגנה".

למרות שהצבא הישראלי החרים את המכולה שממנה סיפקו רופאים ללא גבולות התייעצויות לבריאות הנפש באום קוסה ב-2021, הארגון לא נמנע מהכניסה לאזור מסאפר יטא. עם זאת, האימונים הצבאיים הישראליים וריבוי הגבלות התנועה שהטיל הצבא הישראלי (כגון מחסומים והחרמת מכוניות) הקשו על המטופלים שלנו לגשת למרפאות הניידות.

בחודשים יוני ויולי 2022, תושבי מסאפר יטא הבינו די טוב את המשמעות של "שטח ירי", במפורש - כאשר הצבא הישראלי ערך תרגיל צבאי במשך חודש על סף ביתם. אימון זה התקיים בין כפרים ובקרבת בתי התושבים, ובמהלכו נעשה שימוש בטנקים, חומרי נפץ וכדורים חיים. התושבים התבקשו להפסיק את תנועתם לאחר הצהריים מיום שני עד רביעי. תושבי מסאפר יטא סיפרו לנו "שהקולות שנשמעו הפחידו את הילדים". ארגון רופאים ללא גבולות נאלץ לשנות את לוח הזמנים שלו במשך שלושה שבועות כדי להקל על המטופלים, אך במהלך השבוע האחרון בוטלה פעילות המרפאה הניידת, מאחר שהמטופלים לא הגיעו אלינו והפחד מנע מעמיתינו הפלסטינים להיכנס לאזור.

2. השבתת סיפוק שירותי בריאות גורמת להגברה בסיכון הבריאותי

הגבלות התנועה נמשכו לאחר סיום האימונים הצבאיים. בעבר, המרפאות הניידות של MSF סיפקו שירותים לחולים מכפרים צמודים, אך צוות MSF רשם ירידה במספר החולים, כדי לכלול את אוכלוסיית הכפר שבו ממוקמת המרפאה הניידת רק בכפרים המוגבלים ביותר כגון ג'נבא. במהלך החודשים האחרונים, נאלץ MSF להתאים את שעות העבודה שלו ואת מיקומו בתדירות גבוהה, כדי להתאים את עצמו לתנאים ולשמור על זמינות שירותי המרפאה הניידים. למרות שהדבר אפשר לצוות הארגון להמשיך לספק טיפול רפואי למטופלים שלנו, שינויים תכופים אלה ואי סדירות בשירותים, הובילו בהכרח ליותר תנודות בגישה לטיפול רפואי.

בין מאי לאוקטובר 2022, הצוות שלנו רשם ירידה של 18% במספר ההתייעצויות הניתנות במרפאות הניידות, בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2021. הירידה עלולה להיות מיוחסת באופן חלקי - ליכולת של גישת התושבים לקבלת שירותים, אך יכולה להיות קשורה גם לירידה במספר המרפאות הניידות שהופעלו באותה תקופה, כולל ביטול חלק מהפעילויות שלנו עקב אימונים צבאיים.

שרה, תושבת התכנסות אום קוסה במסאפר יטא. בית בנה נהרס ביולי 2022.
זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי / MSF

תושבים רבים הודיעו לנו על הנגישות המשתנות לשירותי בריאות במסאפר יטא, שאילץ את האנשים מקבוצת סיכון, כמו נשים הרות שנמצאות בשלושת החודשים האחרונים להריון, קשישים וחולים במצב קשה, לעזוב את בתיהם ומשפחותיהם ולעבור לעיר יטא. מכיוון שלא הייתה להם ברירה אלא לעזוב כדי להיות קרובים יותר למתקנים הרפואיים על מנת להבטיח את נגישותם בזמן הטיפול הרפואי, שהם לא יכולים להבטיח במסאפר יטא¹⁵.

רג'דה, תושבת אום קוסה במסאפר יטא, אומרת: "אצל נשים בהריון זה תלוי במזל. אם היא תצליח להגיע לבית החולים (בלי להידחק אחורה במחסום) היא תהיה בביטחון. ואם לא תגיע לבית החולים אז היא תיאלץ ללדת בדרך. שאלוהים יעזור לנו."

ההשפעות של הקשיים בגישה לטיפול רפואי, באות לידי ביטוי בנתונים הרפואיים של MSF. כאשר משווים את התקופה שבין מאי לאוקטובר 2022 (התקופה שבה גדלו ההליכים המגבילים) לתקופה המקבילה ב-MSF, 2021, רשמה ירידה של 27% במספר ההתייעצויות בנוגע למחלות כרוניות בכל מרפאה ניידת¹⁶. בין מאי לספטמבר MSF, 2021 רשם ירידה בממוצע של 1.2 חולה כרוני מדי חודש, דבר זה, עלה באופן משמעותי על ידי ירידה של 4.6 חולים כרוניים מדי חודש במהלך אותה תקופה בשנת 2022. במהלך ראיונות מעקב עם ארבעה חולים כרוניים, שלושה חולים אמרו שהם לא יכולו להגיע עקב בעיות בדרכי הגעה (למשל החרמת מכוניות על ידי הצבא הישראלי, והצורך להישאר יותר זמן ב-יטא בגלל הקרבה של המתקנים הרפואיים).

בהתבסס על עדותיהם של מטופלינו ותושבי מספר יטא, היה ברור שאנשים הזקוקים לטיפול רפואי קבוע, כמו חולים כרוניים, היו נאלצים לעזוב את מסאפר יטא מכיוון שהם לא יכולים לקחת סיכון של באי התחייבות להגעה לביקורים חוזרים, כי דבר זה עלול להוביל להשלכות חמורות על בריאותם.

הודא*, תושבת ג'נבא במסאפר יטא, אמרה: "חמותי חולה וסובלת מסוכרת וקשיי הליכה. לפני שבועיים היא החליטה לעבור ל-יטא. לפני כן נהגה לנסוע ליטא כל שבוע, אבל עכשיו היא נאלצה לעבור לצמיתות בגלל המחסום."

התושבים גם דיווחו שהם מתעכבים בחיפוש אחר טיפול רפואי עקב הסיכונים המוגברים בנסיעה למתקנים רפואיים ביטא, ובמיוחד עקב הקשיים בדרך ועלויות התחבורה, דבר שגרם למשפחות להסתמך על מנגנוני התמודדות שליליים, כמו דחיית בדיקות רפואיות, ולקחת תרופות לעיתים קרובות, או להשתמש בתרופות ללא כל התייעצות עם רופא.

צוות MSF היה עד ישיר על ההשלכות השליליות של דחיית הטיפול הרפואי לחולים. באחד המקרים ילדה בת שנה הייתה חולה במשך יותר משבועיים, אך עקב הסכנות בכביש, אמה לא לקחה אותה לרופא ב-יטא, ובמקום זאת חיכתה להגעת המרפאה הניידת של MSF לכפר שלה, מה שגרם גם לעיכוב עבור הילדה בלקיחת החיסונים הנדרשים לגיל שנה. אחד החולים שסובל ממחלה כרונית אמר שהוא לא מתעכב בקבלת התרופות שלו עקב הפחד מהחיילים כאשר הוא יוצא מביתו.

¹⁵ בעוד שנשים הרות במסאפר יטא רגילות במשך תקופה ארוכה לעבור ליטא במהלך השבועות האחרונים להריון או כשהצירים כבר החלו, עכשיו זה יותר נפוץ שנשים בהריון יעברו ליטא חודש או חודשיים לפני המועד שלהן, כך שהן נאלצות להיפרד ממשפחותיהן במהלך החודשים האחרונים להריון.

¹⁶ ממאי עד אוקטובר 2021: 537 ייעוץ למחלות כרוניות, 68 מרפאות ניידות, 7.9 ייעוץ למחלות כרוניות ע"י מרפאה ניידת; ממאי עד אוקטובר 2022: 354 ייעוץ למחלות כרוניות, 61 מרפאות ניידות, 5.8 ייעוץ למחלות כרוניות ע"י מרפאה ניידת; ירידה של 34.1% בייעוץ למחלות כרוניות; הפחתה של 26.6% בייעוץ למחלות כרוניות במרפאה הניידת.

קשיים אלו בנגישות לטיפול רפואי בזמן, אשר באו לידי ביטוי על ידי תושבי מסאפר יטא, עלולים להשפיע לטווח ארוך על בריאות התושבים, שכן עיכוב הגישה לטיפול רפואי מביא להתפתחות והידרדרות מצבי החולים¹⁷.

חסימה ועיכוב של אמבולנסים, תקיפת צוותים רפואיים, החרמת מכוניות ואיסור הגעת קרובי משפחה מהעיר יטא לכפרים, כל אלה הופכים את תושבי מסאפר יטא לפגיעים יותר במקרי חירום רפואיים, והאפשרות שלהם להגיע לבית החולים בזמן המתאים עלולה להיות בספק.

ג'ומלה, תושבת ח'רבת אל-פח'ית במסאפר יטא, אמרה: "המצב קשה. תאר לעצמך שהבן שלך חולה ואתה רוצה לקחת אותו לרופא, אבל אין רכב והדרך ארוכה. ואם אתה רוצה ללכת ברגל, אתה צריך לפחות ארבע שעות. גם כשאתה בריא זה עלול לפגוע בבריאות שלך".

הבריאות הגופנית מושפעת מהנסיבות הקשות של החיים.

מחמוד, תושב אל-מרכז, מסאפר יטא. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי / MSF

הריסת בתים ושירותים ומיכלי מים, יחד עם הגבלות תנועה הפוגעות בגישה למזון ולשירותים בסיסיים, משפיעות על הבריאות באופן כללי. תושבי מסאפר יטא מדווחים כי התזונה שלהם הופכת ללא מאוזנת עקב הגישה המוגבלת לחנויות ולשווקים ביטא, יתר על כן, הזינוק במחירי המזון והכסף הדל שניתן לבזבז על קניית מזון טרי, כל זה משפיע ישירות על הבריאות הגופנית.

17 Prentice JC, Pizer SD. Delayed access to healthcare and mortality. Health Serv Res. Apr 2007 Apr;42(2):644-662. doi: 10.1111/j.1475-6773.2006.00626.x. PMID: 17362211; PMCID: PMC1955366.

“הבריאות שלנו התדרדרה, אנחנו מרגישים יותר עייפים מבחינה גופנית. אם העדר נמצא בשטח פתוח אז לא צריך להכין לו אוכל, אבל אם העדר כלוא במכלאה בין הבתים כי הצבא אוסר לנו להתקרב, אז אנחנו צריכים להאכיל אותו. אפילו הילדים צריכים לעזור, הם קמים בשעה 4:30 בבוקר כדי לעזור בהאכלה לפני שהם הולכים לבית הספר, ואחרי שהם חוזרים הם ממשיכים לעבוד”

ראמה*

תושבת כפר אל-חלאווה
במסאפר יטא

מסאפר יטא 2022. זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי/ רופאים ללא גבולות

הצוות הרפואי והפסיכולוגי של MSF ראה שישנם תושבים שמעדיפים האכלה ושתיה של הצאן שלהם על פני האכיל את עצמם ולצאת אחרי מסע לקבלת סיוע רפואי. הקרבה עצמית זו היא מנגנון התמודדות ארוך טווח מכיוון - שהכנסתם - בין היתר המזון והיכולת לשרוד במסאפר יטא - תלויה בבעלי החיים שלהם. אחרים שהתראינו אמרו שהגישה למי שתייה הפכה לקשה ויקרה יותר. בפברואר 2019 נעקרה והוחרמה רשת מים המשרתת 12 כפרים במסאפר יטא¹⁸. גם נעשית הפסקת צינורות של המים מעת לעת, מיכלי מים נהרסים ומשאיות המספקות מים למיכלים נעצרות ומוחרמות. אתגרים אלה מסובכים עוד יותר בשל היעדר גשמים באזור.

בהתבסס על ההשלכות הידועות של איחור בגישה לטיפול רפואי, תזונה מוגבלת או לא מאוזנת¹⁹ ואי זמינות של מי שתייה²⁰, MSF מודאג מאוד מההשלכות השליליות על בריאותם ורווחתם של התושבים הנגרמות כתוצאה מהגבלות תנועה שרירותיות ומהגבלות אחרות.

¹⁸ B'Tselem. (2019, 13 February). [Civil Administration cuts and confiscates water pipes servicing 12 communities in the Masafer Yatta area in South Hebron Hills](https://www.btselem.org/ocha/Protection_of_Civilians_Report_12-25_February_2019) (btselem.org)
OCHA Protection of Civilians Report, 12-25 February 2019 Protection of Civilians Report | 12 - 25 February 2019 | United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian territory (ochaopt.org)

¹⁹ WHO. (2021, June 9). [Malnutrition \[Factsheet\]. Fact sheets - Malnutrition \(who.int\)](https://www.who.int/factsheets/fs/104)

²⁰ WHO. (2021, June 9). [Malnutrition \[Factsheet\]. Fact sheets - Malnutrition \(who.int\)](https://www.who.int/factsheets/fs/104)

3. הסבל היומיומי מטיל עומס עצום על בריאותם הנפשית של התושבים

**"אלה חיים
מפחידים 24
שעות ביום"**

עיסא*
מנהל בית ספר שנהרס בספייה
אל-פאוקא

רופאים ללא גבולות מספקת שירותי בריאות ותמיכה נפשית בגדה המערבית.
זכויות יוצרים אלפרדו קאליז/אלפיאז סימאנה

אי הוודאות לגבי העתיד והאתגרים היומיומיים הנדרשים כדי לעמוד בקצב הגבולות התנועה החמורות, גורמות לנזק בבריאות הנפשית של האנשים. התושבים סבורים כי המדיניות הישראלית נועדה כדי ליצור סביבה של פחד ולהתיש נפשית את תושבי מסאפר יטא עד שיתייאשו ויעזבו את האזור. עם זאת, תושבי מסאפר יטא מביעים רצון עז שמסרב לעזוב את בתיהם ואדמותיהם, אך יחד עם זאת, הם מביעים אובדן תקווה לעתיד.

יאסר*, תושב אלחלאווה במסאפר יטא, אמר: "התוכנית נועדה כדי לגרש אותנו מהאזור, אבל אנחנו נישאר כאן גם אם יישאר לנו רק עוף אחד."

הפחדים של האנשים מוצדקים, מכיוון שבתים נהרסים ואנשים חפים מפשע - כולל ילדים - נהרגים בגדה המערבית, מומחי בריאות הנפש של MSF, מדגישים את החשיבות של הימנעות מהוספת תואר של מחלה, למחלת בריאות הנפש ממנה סובלים התושבים. כאשר מומחה בריאות הנפש בארגון רופאים ללא גבולות מאשר ש"בעיות נפשיות הן תגובה נורמלית למצב חריג שעלול להיות פתולוגי". עם כל זאת, אנשים מחזיקים מעמד ומסתגלים עם מצב מזיק נפשית שאינו משאיר מקום לתקווה ומוביל לסבל מתמשך.

לפי צוות בריאות הנפש של MSF, אימהות מביעות דאגה בזמן ההמתנה לחזרת ילדיהן בשלום מדי יום. אחת האימהות אמרה לצוות שלנו: "אפשר לירות או להרוג אותם ללא כל סיבה, ואז החיילים טוענים שניסו לתקוף את המחסום. הוצאות להורג מתבצעות ללא כל משפט."

בהתייחסותה להריסת ביתה יממה קודם לכן, אמרה סמר*, תושבת שועב אל-בוטם במסאפר יטא: "אתה מרגיש שאתה עומד להתפוצץ כי נלקח ממך משהו, אבל אתה לא יכול לעשות שום דבר בנוגע לזה."

רגשות מתמשכים של חוסר אמון ופחד מתמיד, שוררים בכל היבטי החיים במסאפר יטא. הורים מתארים את

הפחד שמלווה אותם לגבי שלומם של ילדיהם בדרכם לבית הספר, בתוך בית הספר ואפילו בבתיהם, שבהם הילדים מפחדים מהנכחות של חיילים ומתנחלים.

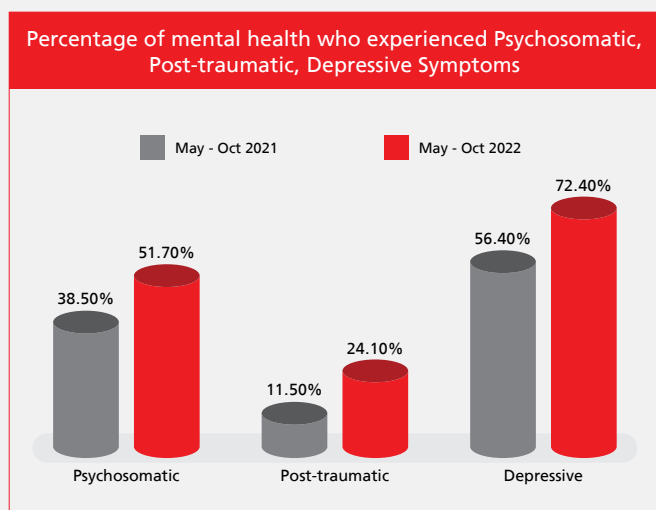
יאסר*, תושב אום אל-ח'יר שבמסאפר יטא, אומר: "הדבר הגרוע ביותר שקורה הוא שהחיילים מסתערים על הבתים בלילה, ואחרי חצות פתאום אתה מוצא אותם בתוך בית שלך ואז כולם חייבים לצאת מהבתים כולל גברים, נשים וילדים, אחר כך מפרידים אותם זה מזה. החיילים עורכים חיפוש בכל הבתים והחוות של החיות, ולאחר מכן כולם עוברים חקירות, כולל הילדים.

כמו כן, הם משביתים את החינוך לעיתים קרובות עקב הגבלת התנועה, מורים מעוכבים במחסומים, והפחד משפיע על היכולת להתמקד בסביבת למידה בטוחה. אחת האימהות, סיפרה לצוות של ארגון רופאים ללא גבולות, שבנה הקטן לבש חולצה ועליה תמונה של נשק, ואז חייל אחד עצר אותו ואילץ אותו להוריד אותה ולחזור הביתה חשוף חזה.

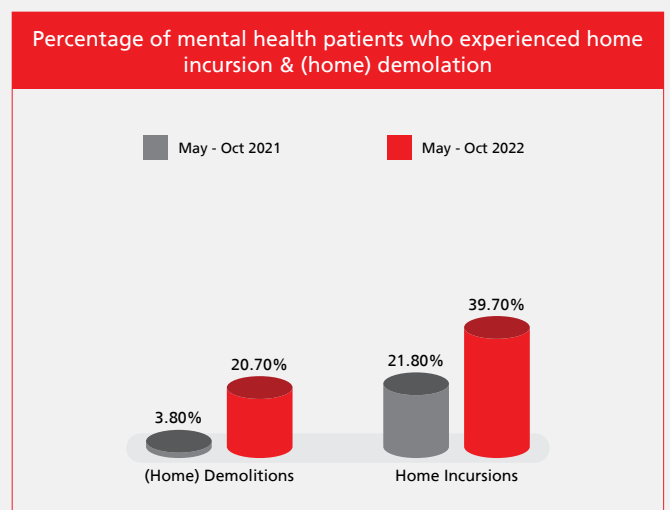
הכיבוש והדיכוי הבלתי צפוי, מדאיג את התושבים ומונע מהם למצוא את השלווה כי הם לא יודעים מה יקרה בעתיד. מטופלים רבים של MSF מדווחים על תחושת עייפות ונדודי שינה. אנשים גם חשים בפחד לעזוב את בתיהם והילדים צפויים להישאר בבית, מכיוון שחלקם סובלים מתסמינים רפואיים כמו הרטבת לילה פתאומית.

"מה שראינו ומה שהם עשו ישפיע על הילדים במשך שנים", אמר עיסא, מנהל בית הספר שנהרס בספייה אל-פאוקא במסאפר יטא, "תוך שעה אחת הם הרסו תקוות וחלומות".

בין 2021 ל-2022, ארגון MSF הבחין בעלייה חדה במספר תושבי מסאפר יטא שזקוקים לתמיכה פסיכולוגית, לאחר שחיו תחת דאגה של פריצות לבתים או הריסת בתים או כל רכוש אחר. בין מאי לאוקטובר 2022 ו-2023 נרשמה עלייה במספר החולים שחוו פריצות לבתים מ-20.7% ל-39.8%, בעוד שמספרם של אלו שבתיהם נהרסו זינק מ-3.8% ל-21.8% (תרשים 1).

גרף 2: עלייה במספר החולים הסובלים מתסמינים פסיכוסומטיים, תסמינים פוסט טראומטיים ותסמיני דיכאון.

גרף 1: הגידול במספר הפלישות וההריסות לבתים

אירועים אלו השפיעו באופן ניכר על בריאות הנפש ובריאותם הגופנית של התושבים, שכבר נאלצים להתמודד עם מצבי לחץ וחוסר ודאות לגבי עתידם, ותחושות חוסר הביטחון בכלל. לאחר אירועים אלו, יותר ממחצית מהמטופלים בשנת 2023 דיווחו על עלייה בסימפטומים פסיכוסומטיים, רבע מהם הראו תסמינים פוסט טראומטיים, ושני שלישי מהחולים תיארו שהם סובלים מתסמינים של דיכאון (תרשים 2).

נדא*, תושבת שעב אל-בוטם במסאפר יטא שביתה נהרס יום קודם, אמרה: "הרגשתי חנוקה, כאילו שאני לא יכולתי לראות, והידיים שלי היו כבולות. לא יכולתי לעשות שום דבר".

מנהלת פעילויות בריאות הנפש של רופאים ללא גבולות התייחסה לנתונים הללו, ואמרה: "המסקנות הללו חשובות אך לא מפתיעות. בריאות הנפש קשורה ליסודות החיים, שכוללים את הכבוד והזכויות הבסיסיות כגון: הזכות להגנה עצמית והגנה על הילדים, הזכות לחיים נורמליים בעתיד והזכות לפרטיות. כל הזכויות האלה נגזלו מתושבי מסאפר יטא, שמתייחסים אליהם כאילו שהם שונים מהאחרים או שהערך שלהם שווה פחות מהאנשים והם לא רצויים בארצם. נשדדה מהם היכולת להתנגד למה שקורה מסביבם ולמה שנלקח מהם. למרות כל זה הם שורדים כי לא נותרה להם כל ברירה או יכולת לשלוט במצב, וזה אומר שהם מאוד פגיעים לכל מה שעלול לקרות".

הקשיים בשליטה על התגובה הרגשית, המתח, החרדה והדיכאון, גורמים להופעת בעיות נוספות בתוך המשפחות והחברה.

ההשפעה על אלימות במשפחה

ב-MSF ציינו כי העלייה באלימות פוליטית במסאפר יטא, גרמה לעלייה במספר החולים החדשים המדווחים על חשיפה לאלימות במשפחה, וזאת בקנה אחד עם הידוע על הקשר בין אלימות במשפחה לאלימות של גברים כלפי נשים במערכות יחסים אינטימיות בגדה המערבית²¹. במהלך ראיונות מובנים, הביעו נשים מהקהילה שהדיכוי והכפייה שהולכים וגוברים על ידי הכוחות הישראליים, משפיעים על היחסים בתוך המשפחה, וכפי שאמרה אחת הנשים: "מריבות מתרחשות בין המשפחות בעקבות הלחץ. זה מתחיל מבני הזוג ואז הנשים מתחילות להתנהג כמוהם". זה לא סותר את מה שצוות רופאים ללא גבולות ראה במהלך פגישות בריאות הנפש שערך, אחד מצוותי בריאות הנפש אמר: "אנשים נעשים קשוחים יותר כדי לעמוד איתנים כי הכל קשה, והם לא מבדילים בין האויב למשפחה ולנפש. וההורים לא מאמינים שהם מתעללים בילדיהם, אבל הם חושבים שכך הופכים אותם לחזקים יותר. הם קשוחים כי הם מצפים שהחיים יהיו קשים ולא בטוחים עבור ילדיהם ואז הם מחנכים אותם שיהיו קשוחים. כמו כן, הם גם חושבים שהדרך הטובה ביותר כדי שילדיהם יצייתו להם - היא להפעיל כוח נגדם".

מנתוני רופאים ללא גבולות, עולה כי 50% מהמטופלים של בריאות הנפש - רובם המכריע מהנשים והילדים - מדווחים כי חוו אלימות במשפחה. אלימות פוליטית מחלחלת אל תוך הבית והיחסים במשפחה, ככל שהדינמיקה של יחסי משפחה נפגעת, המצב הופך לבלתי נסבל והופך לקשה יותר, במיוחד עבור האנשים הפגיעים ביותר בחברה.

21 Clark, C.J., Everson-Rose, S.A., Suglia, S.F., Btoush, R., Alosno, A., & Haj-Yahia, M.M. (2010). Association between exposure to political violence and intimate partner violence in the occupied Palestinian territory: a cross-sectional study. *The Lancet*, 375: 310–316.; Haj-Yahia, M.M., & Clark, C.J. (2013). Intimate partner violence in the occupied Palestinian territory: Prevalence and risk factors. *Journal of Family Violence*, 28: 797–809.; Müller, C., & Tranchant, J.-P. (2017). Tackling violence against women and girls in Gaza. International Institute for Environment and Development. <http://www.jstor.org/stable/resrep02733>

**"אנחנו בני
אדם, אבל כאן,
האנושות שייכת
רק לחלק ולא
לכולם"**

איש צוות של MSF

חברון, הגדה המערבית.

תושב אל-מרכז במסאפר יטא שביתו נהרס במאי 2022.
זכויות יוצרים - חואן קרלוס טומאסי / MSF

הסביבה העוינת במסאפר יטא משפיעה לרעה על בריאות התושבים הסובלים מאלימות. לדברי איש צוות בריאות הנפש ברופאים ללא גבולות: "חלק מהמצבים של המטופלים מחמיר מאז מאי, מכיוון שהמצב הכללי משפיע על המקרים האישיים שלהם". יתר על כן, בנוסף לאלימות, הדיכוי והכפייה היומיומיים משפיעים לרעה על חיי היומיום של התושבים, על נגישותם לטיפול רפואי ולשירותי בריאות הנפש, ובנוסף, על יחסיהם במשפחה ובסופו של דבר זה משפיע על עתידם. ההשפלות והסכנות שגרם הכיבוש לתושבי מסאפר יטא הפכו לחלק מהמציאות של חיי היום-יום, וזה בא לידי ביטוי בצורה של: הגבלות תנועה, הריסות בתים, אלימות, החרמת מכוניות, פשיטות לילה, מעצרים, הטרדות במחסומים, או הפיכת כפרים לבתי כלא פתוחים, וכל זאת במטרה לגרום לפלסטינים לעזוב את בתיהם ולהתרחק מאדמותיהם.

היכולת של תושבי מסאפר יטא "לחיות" תחת תנאים בלתי נסבלים, אינה אומרת שהם לא נפגעים מהם במידה רבה. זה משפיע על חייהם, על פרנסתם, על בריאותם הנפשית, ובקרוב זה ישפיע על בריאותם הגופנית אם זה כבר לא נגרם להם. האוכלוסייה זקוקה לתמיכה, אבל שום תמיכה לא תעזור לה, ככל שתהיה גדולה, כל עוד החיילים והמתנחלים נוכחים וממשיכים להציק ולהפעיל אלימות. לדברי איש צוות בריאות הנפש של רופאים ללא גבולות: "שום דבר לא ישתנה אם התנאים יישארו בסטטוס קוו".

בעוד שתושבי מסאפר יטא חיים בנסיבות קשות במיוחד, ניתן למשוך את סבלם ולהחיל אותו על חייהם של פלסטינים אחרים בגדה המערבית. זה בא לידי ביטוי בדעות שעמיתינו הפלסטינים משתפים:

אמר איש צוות של MSF בחברון שבגדה המערבית: "אנחנו מותשים ומודאגים. אנחנו מצפים שדברים רעים יקרו, אנחנו מצפים שהדברים יהיו יותר גרועים. אנחנו עוברים בתקופה קשה, וקשה לשמוע את הסיפורים המסופרים במהלך הפגישות הטיפוליות כי הם חלק מאותו קונפליקט שאנחנו נמצאים בו. לעיתים רחוקות מרגישים שהמצב קצת נרגע, וגורם לך לנשום לרווחה, אבל ברגע שאתה עושה את זה המצב הולך ומחמיר שוב. אני מנסה להנות מרגעים של שלוה אבל אני צריך להיות מודע לזה שהדברים עלולים להחמיר בכל עת. יכול להיות שהמצב נרגע זמנית באחד הימים או בשעה מסוימת, ולכן אנחנו רוקדים ונהנים מהרגעים האלו - כי בסופו של דבר אנחנו יודעים שזה הולך להיגמר בקרוב".

העדויות שאספנו בדו"ח זה משקפות את הכוח, האומץ והאנושיות היוצאת דופן של הפלסטינים, אך הן גם משקפות את אובדן התקווה והפחד שהם חשים מדי יום כלפי עצמם ועבור יקיריהם. לתושבי מסאפר יטא, לעמיתינו ולכל הפלסטינים מגיע יותר מזה, והם ראויים לגישה לטיפול רפואי, שירותי בריאות נפשית וגופנית, ולחיות בבית בטוח כמו שאר האנשים.

דרישות והמלצות

ארגון רופאים ללא גבולות מגנה את פעולות הרשויות הישראליות שמטרתן להפעיל לחץ עצום על תושבי מסאפר יטא כדי לגרום להם לעזוב את האזור. בנוסף להריסת בתי התושבים, הרשויות הקימו מחסומים, החרימו רכבים של התושבים והטילו עוצר והגבלות נוספות על התנועה. צעדים אלו, שהתעצמו מאז מאי 2022, השפיעו באופן משמעותי על חופש התנועה, בריאות הנפש והיכולת לגשת לשירותים בסיסיים, כולל טיפול רפואי. לכן, ארגון MSF קורא לדברים הבאים:

קורא לממשלת ישראל:

- להפסיק לאלתר את ההחרמה וההריסה של בתים, בתי ספר, נכסים ותשתיות של פלסטינים במסאפר יטא. להפסיק להוציא צווי הריסה חדשים ולא למנוע את הבנייה מחדש של נכסים שנהרסו. להבטיח שישראל תעמוד בהתחייבותיה על פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי וחוק זכויות האדם הבינלאומי, המגינים על אנשים במסאפר יטא מפני גירוש בכוח, והעברה כפויה ועקירה בכוח באופן אינדיבידואלי או קולקטיבי.
- להפסיק את הטלת הגבלות התנועה השרירותיות במסאפר יטא - לרבות החרמת רכבים ועיכובים במחסומים - הפוגעים במעבר של מורי בתי ספר, רועי צאן ואמבולנסים ופוגעים בגישה לשירותי בריאות, חינוך ומזון.
- להבטיח שהכוחות הישראליים יעמדו בהתחייבותם על פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי כדי להבטיח ששירותי הרפואה באזור הכבוש יישמרו ככל האפשר. ויש לאפשר לצוות הרפואי לבצע את תפקידו ללא כל עיכוב או הפרעה מיותרים. זה כולל את הדרישה להרשות לאמבולנסים להתנייד באופן חופשי ולהיענות לקריאות העזרה.
- להימנע מנקיטת "תהליכים ביטחוניים" מופרזים, כגון: פריצות לבתים בלילות, הפוגעים בפרטיות ויוצרים תחושות תחושת של השפלה ופחד מתמשכים בקרב תושבי מסאפר יטא הפלסטינים.
- לכבד ולמלא את חובותיה של ישראל ככוח הכובש ולספק ביטחון לעם הפלסטיני ולילדיו, וזה כולל הגנה מפני האלימות של מתנחלים.

קורא לרשות הפלסטינית ל-:

- מתן סיוע לפלסטינים במסאפר יטא.
- הרחבת מתן הטיפול הרפואי (חירום) בכפרים שקשה להגיע אליהם ב"שטח הירי". זה כולל הגדלת השירותים לנשים הרות ומניקות, ושירותים לסובלים ממחלות כרוניות ולאנשים עם מוגבלות, אשר עלולים להזדקק לשירותים רפואיים במידה יותר גדולה.
- הגברת המאמצים שמטרתם לבנות אסטרטגיה מקיפה לבריאות הנפש שתשתלב בעבודה של מתקני בריאות הציבור ברמה הראשונית, כדי להבטיח טיפול מקיף שכולל את כל השירותים.

קורא צדי ג - במיוחד ארצות הברית, האיחוד האירופי, האו"ם, ירדן, איחוד האמירויות הערביות ומצרים - ל:

- על הקהילה הבינלאומית להתערב בדחיפות, במיוחד צדדים שלישיים - דהיינו ארצות הברית, האיחוד האירופי, האו"ם ומדינות ערב שעשו הסכמי שלום עם ישראל - ולפעול באופן אינדיבידואלי וקולקטיבי כדי לדרוש ממשלת ישראל לעצור את ההפרות של חוק זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטרי הבינלאומי במסאפר יטא.
- ללחוץ על ישראל להבטיח נגישות לטיפול רפואי, להפסיק הריסות והחרמות, להפסיק את הוצאת צווי הריסה, להפסיק את הגבלות התנועה, לפעול נגד האלימות והאיום של המתנחלים, ולעצור את הסבל המיותר הנובע מהטרדות והשפלות מתמשכות.
- ההכרה כי הצעדים המגבילים, הדיכוי והכפייה שממשלת ישראל נוקטת, משפיעים באופן ישיר ועקיף על בריאותם הנפשית והגופנית של תושבי מסאפר יטא, גם אם טרם בוצעו פינויים המוניים, ועם חלוף הזמן הדבר הופך את חייהם של הפלסטינים במסאפר יטא לבלתי נסבלים. דבר שמשמעו שזה יגרום בפועל לגירוש בכוח. וכאשר זה קורה וקהילה שלמה מוצאת את עצמה מגורשת מאדמתה, יגרם לתושביה נזק אדיר שלא ניתן לרפות ממנו.
- קריאה למתן דין וחשבון בנוגע להריסת מבנים שנבנו במימון תורמים למסאפר יטא.
- להבטיח מתן מימון הכרחי לפעילויות הומניטריות המבוצעות על ידי ארגונים בינלאומיים, במיוחד מקומיים, הנותנים מענה ישיר לצרכי התושבים במסאפר יטא, לרבות מתן סיוע בבנייה מחדש של בתים ומבני קהילה שנהרסו, ומתן סיוע רפואי ושירותים פסיכו-סוציאליים.

שמות המסומנים ב-* שונו כדי להגן על סודיות

”סיפרתי לך את הסיפור שלי, אבל אף אחד לא יוכל להרגיש את הכאב מלבד מי שחיי אותו”

עיסא, תושב מסאפר יטא.

תמונת השער:

חואן קרלוס טומאסי / MSF

ליצירת קשר:

+972-598944928

Msff-jerusalem-com@paris.msf.org

Msfe-jerusalem-comofficer@barcelona.msf.org

أطباء بلا حدود